

КОМПЕТЕНТНЕ УПРАВЛІННЯ СКЛАДНИМ ОБ'ЄКТОМ НА ЗАСАДАХ ЦИФРОВОЇ СОЛІДАРНОСТІ ПАРТНЕРІВ

Юшин С.О., доктор економічних наук, професор,
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9874-4926>

Платон доводив, що державу створюють «наші потреби», серед яких «перша і найважливіша – здобуття їжі для існування і життя» [1, с. 54]. Це пояснює той факт, що розбудову суверенності Україна розгортає від Закону «Про пріоритетність соціального розвитку села та АПК в народному господарстві» (№ 400, 1990 р.), де було визначене відповідне коло заходів – кваліфікаційних, партнерських, інвестиційних, інноваційних (НТ нововведення).

Чому така увага приділяється саме аграрній сфері? А. Сміт це пояснював наступним чином: «Не тільки ремесло фермера, загальне управління сільським господарством, а й багато нижчих галузей сільської праці вимагають набагато більше мистецтва і досвіду, ніж більшість механічних ремесел» [2, с. 163]. Логічно, що такий рівень складності функціонування і розвитку аграрного господарства потребує управління відповідної компетентності.

Отже, компетентність – це механізм подолання надмірної складності керованої системи. На думку Арістотеля, «держава – поняття складне; ... як ціле, складається з багатьох частин, достоту так і держава», через що важливості визначення «числа складників», без яких є неможливим її існування, з врахуванням влади й підлеглості усіх частин єдиного цілого [3, с. 21, 67, 195].

N. Wiener визначив «кібернетику» як форму управління і зв'язку (control and communication) де спільнота простягається до межі дійсної передачі інформації (the community extends only so far as there extends an effectual transmission of information), що обумовлює розвиток життя від *простого* до *складного* (from the *simple* to the *complex*) з певним зростанням ефективної кількості суспільної інформації (effective amount of communal information), де група може мати більшу або меншу групову інформацію, ніж її члени (a group may have more group information or less group information than its members) [4, с. 36, 158]. Отже, накопичення і розподіл інформації визначають розвиток держав, груп, індивідів.

На думку Платона, «число й рахунок» – «спільний чинник, яким послуговується будь-яке мистецтво, ... розсудливе діяння і галузь знання, якого кожен має навчатися насамперед» [1, с. 217]. Людство

пройшло вельми довгий шлях від примітивних засобів фіксації чисел та їх обчислення до електронно-обчислювальних машин (ЕОМ). Перша ЕОМ (США, ENIAC) запрацювала у 1945 р. Перша ЕОМ у континентальній Європі була створена у Києві у 1950 р. Першим важливим кроком незалежної України у бік інформатизації і цифровізації стало Розпорядження Президента України «Про Науково-технічну раду по створенню Ситуаційного центру при Президенті України та Концепцію цього центру» (№ 128, 1992 р.), де передбачалося поєднання людського інтелекту, інформаційних технологій, програмно-технічних засобів і засобів моделювання у прийнятті Президентом України рішень стосовно комплексних проблем в усіх сферах державної діяльності з метою захисту національних інтересів і забезпечення національної безпеки України, політичних, економічних і військових реформ.

Таким чином, суверенна Україна початково усвідомлювала зростання складності управління на етапі переходу від аграрного до індустріального і до сучасного інформаційного суспільства. Якщо звернутися змісту Постанови Верховної Ради УРСР № 438 1990 р., то перехід УРСР до ринкової економіки протягом 1991-1992 рр. передбачав інтенсивне використання світового рівня технології і зміну інвестиційної політики – передумов інтеграції економіки України у світове господарство. Тобто, інноваційні, інвестиційні та інтеграційні механізми мали б діяти в єдиному пакеті. Але А. Сміт визнавав, що інновації обумовлені розподілом праці (диференціацією), яке обумовлює найвеличніший прогрес у розвитку продуктивної сили праці і значну частку її мистецтва і вміння, але є причиною регресу розумових здібностей і розвитку більшої частини людей. Отже, процеси диференціації/інтеграції мають отримати свій гармонізований вираз [2, с. 163]. І.І. Лукінов відповідно радив шукати достовірних відповідей на багато досить складних і гострих питань вітчизняної дійсності, спрямувати та синхронізувати дії в усіх ланках управління і регулювання на: активізацію інвестиційної та інноваційної діяльності, подолання дезінтеграційних тенденцій, якісно новому ринку та вільному обранні партнерів для інтеграційних взаємозв'язків [5, с. 12, 84].

На думку В.М. Гесця, розвиток вищих форм інтеграції в значній мірі залежить від рівня компетентності відповідальних за інтеграцію керівних осіб (конкурентоспроможність через власні традиційні моральні абсолюти і культурні цінності, синтезовані компетентністю), орієнтованих на солідарність у інформаційному суспільстві, високі

стандарти національної інноваційної системи та інвестиційного партнерства [6, с. 64, 595, 641, 723, 746, 819].

Разом з тим, варто зазначити, що морфогенез державного управління в Україні у перші двадцять років її незалежності мав великі відмінності у темпоральностях становлення його згаданих вище складників. Закон України «Про інвестиційну діяльність» (№ 1560, 1991 р.) формально націлений на реалізацію принципів сталого розвитку (у ст. 1 результатом інвестиційної діяльності має стати створення прибутку та/або досягнення соціального та екологічного ефекту), але він слабо синхронізований із Законом України «Про інноваційну діяльність» (№ 40, 2002 р.). Самі ж Закони № 1560 та № 40 недостатньо узгоджені із Законами України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» (№ 537, 2007 р.) та «Про державно-приватне партнерство» (№ 2404, 2010 р.). Відповідно до цього, державні акти, які регулювали стратегічний розвиток аграрної сфери (Закон України № 2982 «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року»; Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року) також в недостатній мірі реалізували галузеві пріоритети.

Ще у 1994 р. Президент України у доповіді «Про основні засади економічної та соціальної політики» наголосив, що «ми ніколи не зможемо ...змінити на краще стан в економіці, якщо і далі продовжуватиметься лінія на нескінченне некомпетентне втручання в найбільш складний сектор економіки». У 1998 р. Концепція адміністративної реформи в Україні (Указ Президента України № 810) актуалізувала залучення до державної служби та утримання на ній найбільш компетентних кадрів. Але надалі нічого конкретного у цій сфері не було зроблено. Важливо зрозуміти той факт, що навіть для дітей дошкільного віку держава застосовує вимогу формування основ життєвої компетентності (Закон України № 2628, 2001 р.). Логічно, що вимога професійної компетентності має стати чільним критерієм відбору керівника.

Недарма Платон вважав, що людськими соціумами повинні керувати найкращі їх представники [1, с. 101]. Для реалізації цієї ідеї в стародавніх Афінах застосовували механізм *докімасії* (*δοκιμασία* «перевіряти») – засіб відрізнити найкращих людей від найгірших, відсутність якого для соціуму – фактор великого лиха.

На сучасному етапі управління інноваціями, інвестиціями та інтеграційними процесами все більше визначаються рівнями: 1) цифровізації усіх сфер економічної діяльності і 2) партнерства.

У 2000 р. Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства проголосила: Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) є одним із найважливіших факторів, що впливають на формування суспільства XXI століття, і що потребує скорочення розриву у цифрових технологіях, відповідального управління та ефективного партнерство учасників, інвестицій та інновацій.

Декларація ООН принципів «Побудова інформаційного суспільства – глобальне завдання в новому тисячолітті» (Женева, 2003 р.) вказує: в інформаційному суспільстві сталому розвитку може найбільшою мірою сприяти: повномасштабна інтеграція заходів, що стосуються ІКТ; нові форми партнерства, співпраці; інвестиційно-інноваційні процеси; вища професійність кадрів; цифрова солідарність на національному і міжнародному рівнях.

Всесвітня доповідь ЮНЕСКО «До суспільств знання» (2005 р.): необхідно посилити інтенсивність створення новітніх партнерських об'єднань, до яких могли б увійти представники держав, регіонів, міст, компетентних міжнародних урядових та неурядових організацій, приватного сектору та громадянського суспільства, які прагнуть реалізації ідеї цифрової солідарності.

Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки (розпорядження Кабінету Міністрів України № 67-р, 2018 р.) визнає, що недостатнє володіння інноваційним та інвестиційним менеджментом, методами управління – реальні перешкоди на шляху до партнерства і інтеграції. Це актуалізує утворення спільних компетентних груп з представників цифрових індустрій і промисловості з використанням положень Розпорядження Президента України № 513/2021-рп і Концепції розвитку цифрових компетентностей (Розпорядження Кабінету Міністрів України № 167-р, 2021 р.).

На думку К. Шваба, 4-та промислова революція (далі – *ІІІ*) рухається від простого поширення цифрових технологій, характерного для 3-ї *ІІ*, у бік складнішої форми інновацій, без якої неможлива гармонійна інтеграція; 4-та *ІІ* однаково створює колосальні переваги і колосальні проблеми, де нові партнерства формуються з усвідомлення компаніями важливості нових форм співробітництва; дефіцит компетентних кадрів, а не наявність капіталу, буде стримуючим обмеженням для інновацій, а тому компанії повинні навчитися працювати на основі концепції «talentism» (орієнтація на висококваліфіковані кадри) [7, с. 58, 63].

Висновки. Наведений вище матеріал доводить, що:

- цивілізаційні процеси обумовлюють стрімке зростання складності об'єктів управління і вимог до компетенції кадрів;
- конвергенція інвестиційно-інноваційної моделі і моделі інформаційно-цифрової є передумовою інтеграційних процесів;
- механізм партнерства за своєю сутністю є гармонізатором сукупності суб'єктивних виробничих і управлінських факторів;
- компетентне управління сучасними складними об'єктами має здійснюватися на засадах цифрової солідарності партнерів.

Література:

1. Платон. держава / Пер. з давньогр. Д. Коваль. К.: Основи, 2000. 355 с.
2. Адам Сміт. Дослідження про природу і причини багатства народів / Пер. з англ. К.: Наш формат, 2018. 736 с.
3. Арістотель. Політика / Пер. з давньогр. та передм. О. Кислюка. К.: Основи, 2000. 239 с.
4. Wiener Norbert. Cybernetics or control and communication in the animal and the machine. Second edition / the M.I.T. PRESS Cambridge, Massachusetts. Fourth Printing, 1985. P. 222.
5. Лукінов І.І. Економічні трансформації (наприкінці ХХ сторіччя) / І.І. Лукінов. К.: ІЕ НАНУ, 1997. 455 с.
6. Геєць В.М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку / НАН України; Ін-т екон. та прогнозув. НАН України. К., 2009. 864 с.
7. Шваб К. Четвертая промышленная революция / Пер. с англ. М.: Форм, 2016. 208 с.

COMPONENTS AND PRINCIPLE OF ACTION OF THE MOTIVATION MECHANISM OF INNOVATIVE ACTIVITY

Al-Nidavi N., Chukhalova T., students*,
State Biotechnological University, Kharkiv, Ukraine

The motivational mechanism of innovative activity is a feedback system that includes a set of incentives that form organizational managers' motivational preferences regarding the use of innovations as the main means of gaining competitive advantages by the organization [1].

---

* *Academic supervisor – Podolska O.V., Candidate of Economic Sciences, Associate Professor*